

När alla kossor sover sött

15.05.2018

Världsnaturfonden WWF Finland utsåg 2014 Koskis gård till Finlands mest miljövänliga gård. Något händer på Koskis gård. Exakt vad är ännu höljt i dunkel. Men alla inblandade är överens om en sak: vad än den över 330 år gamla gården förvandlas till är det något som är hållbart och hälsosamt för dig.

Känslan infinner sig plötsligt

Vi står på terrassen till familjen von Limburg Stirums snart färdigbyggda hus och blickar ut över den anrika bruksmiljön. Hela Koskis gård lyser i höstsolens sken. Det är då jag känner ett inre lugn som föser undan min storstadsstress. Och det är precis så som gårdens värdinna Helena von Limburg Stirum vill att det ska vara. – Vi får själva så mycket ut av naturen och djuren här. Det är något värdefullt som vi vill dela med oss av till besökare så att också de får känna glädje och välbefinnande.

Mediestormen bryter ut

Koskis gård hör till doldisarna bland de västnyländska herrgårdarna. Medan till exempelvis Svartå slott länge och framgångsrikt har byggt upp sitt varumärke, har Koskis hållit en lägre profil och mer jobbat i det fördolda.

Men i juni 2014 smällde det till i medierna

Världsnaturfonden WWF Finland utsåg Koskis gård till Finlands mest miljövänliga gård. Juryn konstaterade att man jobbade föredömligt med att bevara kulturlandskap, skapa våtmarker och skydda hotade växter och djur. Med andra ord driver gården ett mångfacetterat och miljövänligt jordbruk. – Utmärkelsen gav både gården trovärdighet och oss motivation fortsätta jobba på det utstakade spåret. Både branschen och de som vill direktköpa ekologiskt nötkött fick upp ögonen för Koskis, säger Fredrik von Limburg Stirum när vi promenerar över gårdsplanen upp mot brukskyrkan som flyttades från närbelägna Antskog bruk någon gång kring 1785. Vi passerar karaktärshuset som för tillfället står tomt i väntan på en omfattande renovering och stiger sedan in i kyrkan. Här hålls bland annat konserter och julkyrka. Nu när solen silar in genom fönstren känns den tomma kyrksalen som världens mest harmoniska plats.

Men i dag har det slösats tillräckligt med tid så någon fridfull sittpaus på de omålade, och av århundraden patinerade, kyrkbänkarna får jag bara drömma om. Istället styr vi mot den intilliggande klockstapeln vars kammare inhyser en miniatyrtställning över gårdens historia. Kända namn och stora industribedrifter sveper förbi på de upphängda presentationstavlorna. Där jag står bredvid min värd kan jag inte låta bli att med viss oro känna att all denna historia vilar tungt på hans axlar.

Ålandsbanken Koskis gård from Ålandsbanken on Vimeo

”Vi är den sjätte generationen här på gården. Och vi har gått in för miljöarbete. Inte för att det ligger i tiden utan för att vi är övertygade om att det är rätt och för att vi älskar naturen”.

Fredrik verkar ändå inte känna sig alltför besvärad av bördan

- Vi är den sjätte generationen här på gården. Och vi har gått in för miljöarbete. Inte för att det ligger i tiden utan för att vi är övertygade om att det är rätt och för att vi älskar naturen. Lönsamheten är inte vår enda drivkraft utan vetskapen om att en förändring måste ske. Sporren för mig är att jag känner att tidigare generationer på gården har gjort sitt bästa för mig och jag vill göra det samma för kommande generationer, även utanför gårdens gränser.

Sedan fortsätter han:

- Men visst kan jag om kvällarna bli bekymrad över gårdens och branschens lönsamhet och allt som blev ogjort under dagen. Nu under hösten är det till exempel mycket pappersarbete men samtidigt akuta saker ute i fält som måste skötas.

Mer än lyckliga kor med anor

Det som är klart är att Fredrik och Helena tillsammans sätter sin egen prägel på Koskis gård. Vad exakt som en dag kommer att stå skrivet på deras egen presentationstavla där i klockstapeln är ännu oklart. Och frågan är om en enda tavla kommer att räcka till. Deras idéer är många och de håller redan på att förverkliga ett antal av dem. - Allt vi gör bygger på ett hållbarhetstänk. Jag ser att vi har flera kundgrupper. Dels företag som vill arrangera möten i kombination med friluftsupplevelser, dels familjer som vill uppleva en koppling till djur och natur, säger Helena som har tagit på sig ansvaret för djurskötseln.

Och då tänker många kanske på de cirka 100 herefordkor som med sina kalvar lugnt betar på ängarna. De har blivit ett signum för Koskis gård - och det med rätta, Finlands äldsta herefordbesättning kom till gården 1967. Men på gården bor också får, en häst och två åsnor. - Jag vill också ha grisar men det är ännu under förhandling, säger Helena och kastar en snabb blick på Fredrik. Helenas kreativitet har tagit avstamp i djuren. För tre år sedan startade hon vad hon kallar galenskapen med kofadderskap, en idé som visat sig träffa rakt i hjärtat på finländarna.

- Kornas faddrar är allt från äldre par som växte upp med kor till 23-åriga stadsbor som älskar djur. Jag funderar på att bredda fadderskapet till att också erbjuda företag möjligheten till fadderskap så att de kan ge sina anställda ett annorlunda perspektiv på matproduktion, säger Helena. Men Helenas och Fredriks ambitioner sträcker sig långt utöver gulliga kossor. Så när herefordkorna går och lägger sig efter en lång dag på de frodiga ängarna har paret von Limburg Stirum ännu mycket att göra.

Det enkla är det starka

Vad gäller mat och upplevelser är Koskis gård i en intressant situation. Dels finns gårdens eget ekologiska nötkött som man i dag till tre fjärdedelar säljer direkt till hushåll, mindre butiker och

restauranger, dels är de omgivande skogarna ett skafferi av mat och upplevelser. – En produkt vi erbjuder är matvandringar på tre timmar då vi stannar fem gånger och avsmakar mat som antingen producerats på gården eller av andra lokala producenter. Jag ser ett värde i att uppleva både smaker och naturen samtidigt. Och alla mobiltelefoner kunde lämnas i en låda i huset. Det ger dig en befrielse att se, höra, dofta, smaka och med öppet sinne ta emot allt som naturen erbjuder sina besökare.

En variant på matvandringen som Helena grundar på skulle vara en skogspromenad där man plockar svamp och sedan kommer in för att tillsammans artbestämma svamparna och tillreder en måltid av dem. Som hon säger, det ska inte vara komplicerat att finna ro i naturen. – Det handlar om små saker som att klappa eller mata en ko eller bara låta ögonen vila på glada kalvar och lamm. I den andan har vårt värdpar en uppsjö av idéer: fotosafari, yogaretreat, naturlöpning och förhoppningsvis ekologiskt fiske. Som bäst är Fredrik med i ett EU-projekt för att öppna upp Kisko å. Ån har hittills varit stängd för lax och öring på grund av bruksverksamheten och gårdens gamla kraftverk. Men om allt går vägen kommer fiskarna inom fem år att vandra upp längs ån och det skulle möjliggöra ett hållbart Catch & Release-fiske. – Utöver fisket så tror jag på hållbar och selektiv jakt. Viltet gynnas, likt övrig flora och fauna, av de naturvårdsåtgärder vi gör i gårdens jord- och skogsbruk. En utveckling av våra jakttjänster kunde vara att vända sig mot utländska jägare. Till exempel i Tyskland har älgen en mycket hög och mytomspunnen status, säger Fredrik.

”I den nya hållbara ekonomin borde varje företag och människa tänka på hur man med sin egen verksamhet kan göra antingen gott eller illa för kommande generationer”.

Rätt koordinater för ett matparadis

Det är inte bara gårdens sagolika miljö som är en slags råvara i parets utvecklingsplaner. Också gårdens läge är snudd på idealiskt: Med det bekväma avståndet från Helsingfors, Åbo och Tammerfors har man en utmärkt grund att stå på. Lägg till det att det bokstavligen puttrar i de västnyländska grytorna. – Den västnyländska matsatsningen är väldigt stark. Finlands kocklandslag har sin bas i Raseborg, Slowfood-rörelsen och den tillhörande matfestivalen har medvind och de många REKO-ringarnas direktförsäljning blir allt populärare, säger Fredrik och fortsätter: – Kockprofilen Mikael Björklund sade nyligen att västra Nyland har alla förutsättningar att bli Nordens ledande matregion. Jag vet inte om han sade det bara för att vara snäll men det skulle redan vara en stor sak om vi blev Finlands ledande matregion.

När vi ändå blickar utöver gårdens gränser kan vi fortsätta längre bort. Vårt värdpar har ett perspektiv

som många finländare saknar. Medan Fredrik har studerat viltbiologi och ekologi har Helena studerat biologi. Bägge har varit involverade i Baltic Sea Action Group BSAG där Fredrik fortfarande sitter i styrelsen (nej, de blev inte ett par på jobbet, de träffades på ett studentjubileum). Dessutom är Fredrik bland annat en av grundarna av Natur och viltvårdsstiftelsen och vice ordförande för Naturresursinstitutet. Med all den kunskap han samlar på sig är det inte överraskande att han är orolig över världens tillstånd. – Vi måste leva annorlunda och konsumera mindre, vi är så många på jorden. På kort tid har vi överexploaterat jordens naturresurser. I dag är hållbarhetstrenden stark men jag tänker ofta på hur synd det är att trenden inte startade för 100 eller 50 år sedan. Men det gäller att inte ge upp utan jobba vidare och förändra det som vi kan förändra.

Där ger han en viss åländsk bank tummen upp

– Alla företag kan göra något men jag ser mycket oäkta miljöengagemang i företagsvärlden. Genom att jag jobbar med Östersjön ser jag att Ålandsbanken är en föregångare. De har gjort en miljösansyn som känns äkta.

En chans Finland inte får sumpas

Samtidigt ger Fredriks och Helenas perspektiv orsak till försiktig optimism vad gäller Finlands chanser att göra en tydlig internationell närvaromarkering. – Jag tror på turismen i Finland, i synnerhet med tanke på att resenärer i en allt oroligare värld tittar på nya, tryggare resmål. Men vi måste göra rätt nu när den växer rejält, för naturen är vårt trumfkort. Vi får inte överexploatera eller göra det smaklöst. Vi måste satsa på hållbarhet och kvalitet och göra det rätt: Bygga rätt, transportera rätt, producera rätt och konsumera rätt. Fredriks telefon surrar diskret i hans ficka. Jag förstår vinken. Nu är det dags för viktigare jobb än att valla runt en frågvis reporter. Tillsammans med sin skogsvårdare ska han inventera trädbeståndet för att sedan bestämma hur parkmiljön runt gården ska planeras.

Några dagar senare sitter jag vid skrivbordet och bläddrar i den läsvärda historiken Koskis i tidens ström – från bruk till herrgård. Mitt öga fastnar på några ord av Fredrik som elegant summerar allt han försökte få mig att förstå under intervjun: I den nya hållbara ekonomin borde varje företag och människa tänka på hur man med sin egen verksamhet kan göra antingen gott eller illa för kommande generationer. Det bästa sättet att påverka är att visa gott exempel och det försöker vi i mån av möjlighet göra i vår egen verksamhet.

Artikel från Ålandsbanking nr 2/2017 (publicerad 20.12.2017)

Text: Joakim Enegren / Foto: Jukka Åhman